

Dascăli ardeleni în Țara Românească (1832—1848). I

Contribuția românilor transilvăneni la organizarea și înaintarea învățămîntului românesc modern este unanim recunoscută.

Trecînd munții, acești apostoli ai neamului au adus cu ei, pe lingă o bună pregătire profesională, o metodă modernă de predare, comparabilă cu cea din statele europene dezvoltate, precum și o pasiune demnă de admirația urmașilor.

Documentele pe care le dăm publicității acum ilustrează eforturile depuse de o seamă dintre acești dascăli în școlile din Țara Românească pînă la închiderea lor datorită evenimentelor de la 1848. Documentele relevă rodnică activitate a unor profesori ca : Florian Aaron la Craiova și București, Dionisie Romano la Buzău, Gheorghe (Ardeleanu) la Slatina, Alecsie Popovici la Roșiori de Vede, Ioan Maiorescu la Cerneți și Craiova, Ioan Truțescu la Caracal și Giurgiu, David Almășanu la Văleni de Munte, Alexandru Fortunatu la Focșani Munteni, Constantin Lecca (pictorul) la Craiova, Zaharia Boerescu la Giurgiu și Caracal, Dimitrie Pizo și Ioan Codrea la Ploiești.

Tematica tratată de documente cuprinde aspecte inedite referitoare la activitatea școlilor normale din capitalele de județ ca și a celor sătești, la pregătirea și activitatea candidaților de învățători ca și la improspătarea cunoștințelor învățătorilor deja intrați în funcție. În acest sens informațiile se referă la : greutățile învățămîntului datorate lipsei de localuri, de material didactic și de alte dotări materiale ; slaba pregătire a unor candidați, precum și alte piedici provenite din neînțelegerea necesității instruirii.

Un exemplu în acest sens îl constituie conflictul între profesorul Dionisie Romano din Buzău și mănăstirea Banul pentru terenul destinat construirii unui local de școală publică.

În privința învățării propriu-zise o parte din documentele prezentate privesc metodele de predare, necesarul de cărți (manuale), dicționare, tabele, hărți, grafice etc. Demne de remarcat sînt proiectele de reguli sau norme în școli, propuse Eforiei spre aprobare de Alecsie Popovici sau de Ioan Maiorescu, rapoartele revizorului Scoalelor Naționale, Nicolae Simonidi, întocmite cu prilejul controalelor făcute ca urmare a reclamațiilor, neîntemeiate de altfel contra unor profesori ca : Ioan Truțescu la Caracal sau Zaharia Boerescu la Giurgiu etc.

Orînduirea și activitatea subrevizorilor de plasă apare de asemenea în multe din documente.

Numeroase informații privesc alte aspecte ale activității școlare, evenimente sau împliniri deosebite etc.

Cît privește transcrierea documentelor am avut în vedere — ca și altă dată* — regulile ortografice și de punctuație în vigoare, menținînd, însă, cu bună știință, particularitățile de limbă ale celor ce au scris documentele, mai ales atunci cînd am considerat că sînt necesare pentru culoarea epocii sau stilul personal al autorilor lor.

VIOREL GROZAV

---

* A se vedea grupajul de documente pe aceeași temă publicat de noi tot în „Revista Arhivelor”, nr. 3/1979, p. 312—325.

1

1832 iulie 7, Buzău. Cererea lui Dionisie (Romano), profesorul Școlii din Buzău, adresată Eforiei Școlilor pentru obținerea unui local potrivit pentru școală.

Cinstite Domnule

Sînt incredințat că din raportul ce trimit Cinstitei Eforii vei înțelege destul starea aceștii școli, dar fiindcă nu puteam să mă întinz prea mult: am socotit de trebuință a vă face mai cu de-amăruntul arătare pentru toate. După venirea mea aici, m-am arătat cu porunca Cinstitei Eforii la magistratul, mi-au arătat o căsuță de treizeci picioare latul și șaisprezece lungul, aceasta avea trei despărțituri din care cea mai mare era hotărîtă pentru sala de parados, o cămăruță pentru sederea profesorului și tinda. Este în mijlocul unui loc în formă de peninsulă, cînd plouă mai mult abia pot veni școlari, le-am arătat că nu este cu putință a fi aceasta pentru școală: mi-au zis după cum scrisei și Cinstitei Eforie că numai soroc de șase luni, și așa am pus de au stricat toate despărțirile, făcînd o singură sală în care abia au încăput șase bănci, iar eu șez la episcopie, o greutate destulă din pricina depărtării, sorocul de șase luni s-au apropiat ei nici o îngrijire nu au de altă casă, este adevărat că nici să găsească în oraș case pentru așa lucru, fiind toate cu cvartir, a să face case din nou nu este vreme în anul acesta. În mănăstirea Banul sînt astfel de case, o sală pre care cei ce au zidit mănăstirea negreșit că au făcut-o ca să fie pentru trapez, iar egumenul de acum fiindcă era deșertă cum i-au propus orășanii ca să ne-o dea pentru școală au zidit toate ferestile și ține într-însa cîteva puțini goale, mai sînt două odăi alătura din care una este asemenea închisă, iar în una șade un chelar cărui i s-ar găsi altă odăe căci mai sînt odăi, și în mănăstire sînt trei inși socotiți cu egumenul împreună, adică el, un preot și un paracliser. Pentru aceasta nimic alt nu lipsește decît Cinstita Eforie să scrie ocîrmuitorului acestui județ ca să facă punere la cale pentru acest lucru. Iar cu am cinstea de a fi al dumitale prea supus.

Dionisie Ierodiacon

1832 iulie 7

Arh. St. București, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice.
Țara Românească (în continuare M.I.T.R.), 6575/1832, f. 41, orig.

2

1834 mai 28, Slatina. Scrisoarea profesorului Gheorghe (Ardeleanu) din Slatina către Petrache Poenaru, directorul Școlilor Naționale din Țara Românească, în legătură cu materialul didactic al școlii și cu unele evenimente din oraș.

Domnule director!

Cu cartea Cinstitei Eforii cu nr. 181 am primit și un pachet cu 20 Geografii care mi s-a scris să le întrebunțez în școală. Acestea sînt bune în tot chipul căci pîngă (!) altele scapă pe școlari de greutatea scrisului dar pe lîngă cărți socotesc a fi de trebuință un atlas sau hartă potrivită cu această împărțea și de să află un asemenea atlas mă rog să să trimită și aici căci nartele ce am unele sînt mai vechi și nu cu împărțea cea de acum, altele mai noi (de la 1826), dar și acestea din pricina desimii tiparului aduc greutatea școlarilor la cunoașterea și osebiră obiectelor.

Domnule, via bisericii de aici după cum singur ai văzut-o este în stare proastă nefiind lucrată și căutată după cum este îndatorat arendașul moșilor pentru care m-ai îndatorat ca prin deosebit raport către Cinstita Eforie să fac cunoscută starea aceștii vii, dar fiindcă un asemenea lucru nu privește asupra postului meu, socotesc a fi mai cu folos ca această arătare să se facă de către Comitetul de instrucție după a cărui arătare Eforia va putea mai cu temei a căuta interesul școlaei. Eu am vorbit pentru aceasta cu domnul I. Deleanu unul din mădulele acestui comitet și mi-a zis că va săvîrși aceasta numai să vină porunca

Cinstitei Eforii, aşadar rămîne ca domnia ta din partea Eforiei să scrii acestui comitet ca să cheme întii pe vierul ce a fost la vie în anul trecut şi să-l întrebe. Cîte lucruri a făcut viei şi pe ce vreme ? şi de a lucrat-o toată ? Căci nici la vreme s-a lucrat nici toată după cum va adeveri vierul. Pentru anul acesta s-a văzut de domnia ta ce fel este lucrată.

Al domniei tale supus,
D. Gheorghie

1834 mai 28
O. Slatina

Domnule director !

Luni dimineaţa gătisem această scrisoare ca seara să o dau a să porni cu expediţia, dar grozava şi neaşteptata întîmplare ce a căzut peste oraşul nostru m-a făcut a uita toate şi a mă gîndi numai unde şi încătrău să-m(i) găsesc scăparea. Domnule, luni dimineaţa pe la 3 ceasuri turceşti fiind în şcoală şi făcînd analiză grămăticesc cu cl. al 3-lea m-am pomenit cu o strigare pe uliţă care cerea ajutor împotriva focului ce s'a întărita foarte fiind toate uscate şi sfarosite din pricina căldurii cei mari şi îndelungate. Din neîngrijirea unei femei ce cocea tort supt un şopron învălit cu fin s-a pricinuit prăpădenia oraşului prin foc. Puterea oraşului şi a negustorilor în puţine minute s-au prefăcut în cenuşă. Focul o pirpăia (!) aşa de iute încît n-a lăsat vreme să-şi deşarte casele şi prăvăliile, şi ce au putut scoate afară a fost pe seama Țiganilor şi rumânilor carii hrăpcau şi fugeau. Şi aşa cei cu stare şi case bune astăzi să află supt umbra pomilor mutindu-să după soare. Numărul caselor şi al prăvăliilor mintuite de foc nu-l ştiu, să va face aceasta cunoscută de domnul otcîrmuitorul judeţului.

D. Gheorghie

(Rezoluţie) : Să i se scrie că pentru hartă să se înţeleagă cu domnul inspector *(loc alb)*. Iar pentru vie să se scrie comitetului ca să dea cunoştinţă Eforiei de starea în care se află acel acaret.

(Verso) : La Bucureşti

Domnului

Domn P. Poenarul directorul Şcoalelor Naţionale din
Principatul Valahiei

cu cinstire

Arh. St. Bucureşti, M.I.T.R., 4144/1831, f. 133 şi 142, orig.

3

(1)834 decembrie 28, Roşiori de Vede. Raportul lui Alecsie Popovici, profesorul public din Roşiori de Vede, către Eforia Şcolilor Naţionale prin care informează că a primit poruncă privitoare la modelul de guler pentru uniformă şi propune să publice reguli de aplicare a metodei lancasteriene pentru toate şcolile.

Cinstitei Eforii a Şcoalelor Naţionale.

Porunca Cinstitei Eforii sub nr. 570 *(1)834* dechemvrie 24 am primit, precum şi o copie a poruncii Măririi Sale lui Vodă dimpreună cu un model de guler pentru uniforma noastră, şi ca supus poruncilor voi urma întocmai ; pe lingă aceasta am citit în Regulamentul şcoalelor naţionale § 49 unde zice : chipul urmării metodului lancasteric să va descrie cu de-amăruntul într-o carte deosebită ce să va tipări cu cheltuiala din Casa Şcoalelor, şi se va împărţi la toţi învăţătorii, ca să le slujească drept povaţă la învăţătură. Şi văzînd eu că nu s-a mai pus în lucrare, şi întîmplîndu-mă să văz la mai multe şcoli publice de prin judeţe, precum la Cerneţ, la Caracal, la Craiova şi la altele că fieştecare altfel face regula şi metoda învăţăturii ; aşa ca să lipesească această neregulare, am alcătuit chipul urmării metodului şi a regulii, care îl trimit aici alăturat şi

dacă va găsi cu cuviință Cinstita Eforie, să se pue în lucrare, iar dacă nu, rog bunătate(a) Cinstitei Eforii ca să mi să-ntoarcă înapoi, și după datorie-mi raportuesc.

Profesor public
Alecsie Popovici

Nr. 15
(i)834 dechem. 28
raport
Ruși de Vede

(Rezoluție): Lăudată este rivna acelor profesori carii se străduesc a se face folositori și prin lucruri vrednice de a se da în tipar pentru învățătura tinerimii. Și fiindcă pentru metodelul lancasteric s-au tipărit în multe limbi, din cele mai cultivate, cărți bine întocmite, ar fi osteneală de prisos să stea cinevași să descrie metodelul astfel nedesăvârșit precum îl știm noi, ci mai de folos să se til-măcească acest metodel din vreo carte din cele mai nouă nemțească sau franțuzească.

Arh. St. București, M.I.T.R., 4143/1831, f. 117, orig.

4

1836 octombrie 10, Cerneți. Raportul lui Ioan Trifu Maiorescu, profesorul Școlii publice din Cerneți, adresat Eforiei Școlilor Naționale privind încheierea pregătirilor pentru deschiderea cursurilor cu rugămintea de a se face demersurile necesare pentru a-și primi leafa.

Cinstită Eforie a Școalelor Naționale !
profesorul public de Cerneț

Cu venirea mea la Cerneț, spre a împlini datorițele profesorului de această școală, aflai școala asemenea unei case părăsită de ciumă: pereții stricați, ușile fără zaruri, nici o fereastră cu geamurile toate, cărămizile, spre pardosirea unei sale mai mare parte înfrînte și zdrobite, parte într-un loc foarte nesigur așezate, de unde se pot fura, au doară s-au și furat, neavînd școala închisoare către uliță.

Delele n-au fost cine să mi le încredințeze decît un băiat care mi le-au arătat împrăștiate prin școală. Circulările Cinstitei Eforie de la 1832—1834 inclus se află în deosebite legături. Cele de 1835 nu se găsesc, iară cele de 1836 se văd aici și colo cite una. Despre aceste voi face mai tîrziu report către Cinstita Eforie.

Cu toate acestea, cam în silă am ajuns cu diregerea la atît cît în viitoarea marț, adecă 13 ale luni aceștia, vom începe cursul școlastic cu cei ce se află aici în oraș sau aproape, lăsînd despre altă parte a se face publicații prin tot județul.

Acum cea mai de lipsă despre care cu cuviincioasă plecaciune se roagă Cinstita Eforie, este ca să binevoiască a face orînduială ca să pot, dacă nu tot-deauna cel puțin acum o dată a-mi primi leafa aici la ocîrmuire pe aceste două luni împlinite, adecă pe octombrie și noiembrie, ca să pot și eu împlini cele ce de la mine au a se face precum sînt lemnele și cele mie în casă trebuincioase, să nu fiu silit din lipsa acestor a întreprue cursul cel școlaristic.

Nr. 2
1836 octombrie 10
Cerneț

sînt Cinstitei Eforiei
cu aleasă plecaciune
și supunere

I. Trifu Maiorescu

5

(1)837 decembrie 30. Raportul lui Ioan Truțescu, profesorul Școlii publice din Caracal, ca răspuns la circulara Eforiei Școlilor în care prezintă pe larg situația școlii. În rezoluție se apreciază munca profesorului căruia i se trimit mulțumiri.

Cinstitei Eforii a Școalelor Naționale
Profesorul Școlii publice din Caracal

Cu cea mai adâncă cinstire subînsemnatul primind tircularca Cinstitei Eforii cu nr. 587 însoțită de o foaie arătătoare de observațiile făcute la catalogul du pă 8-vrie cu supunere răspunde :

1-i. Îmi pare foarte rău, și trebuie să o mărturisesc că școlarii ce se văd într-acea foaie, cu adevărat sînt cam vechi în școală și ar fi trebuit să fie mai înaintați decum sînt. Întristarea mea pentru aceasta este foarte mare și nu am altă mîngiere decît numai nemustrarea cugetului care îmi spune că eu totdeauna am făcut ceea ce mi-a fost prin putință silindu-mă în tot chipul pentru înaintarea lor. Dojenire pentru neînaintare și pentru lipsire nu am făcut numai școlarilor ; ci încă în luna lui 8-vrie prin raportul cu nr. 13 arătînd Cînstitutului Comitet de Instrucție neîngrijirea ce au unii din părinți de fiii ce trimit la școală, i-am făcut rugăciune ca să binevoiască a chema pe acei părinți anume (care s-a și urmat) și a-i povățui ca să nu mai lase pe fiii lor a lipsi măcar o zi din școală îngrijind încă a-și învăța și lecțiile în ceasurile ce sînt acasă, înlesnindu-le și toate cele trebuincioase, precum : cărți, hirtie și altele ce le mai lipsea. Dacă nici după aceasta nu se va dobîndi înaintarea ce se nădăjduște, subînsemnatul ca să nu cază sub învinovățirea ce i se amenință, va fi silit a întrebuița chiar și izgonirea din școală precum a prevestit-o prin mai sus-pomenitul raport, ce a dat Cînstitutului Comitet pentru școlarii ce nu-si urmează datoriile regulat.

2-lea. Școala noastră de aici are zece bănci, zece semicercuri, și nu încap la fiecare decît numai cîte cinci școlari.

3-lea. Sala de predare este numai una 5 3/4 stînjeni lungă, 3 stînjeni lată, care se poate vedea, oarecum mai bine, după însemnarea ce cu cînstete alături drept model, adică : sala de predare este litera „A” și odăile ce ocupez sînt literile „B” și „V.” Litera „U” este ușa sălii, litera „J” este jețul sau catedra, iar litera „S” este sala. Numerile 1, 2, 3 sînt cele zece bănci și literele a, b, v sînt cele zece semicercuri.

4-lea. Pentru cărțile pe care învață școlarii fiecărui clas, nefiînd loc de rigla observațiilor din catalog s-a făcut o foaie deosebită, care cu cînstete se trinite împreună cu catalogul după noemvrie, alăturîndu-se încă și foaia de școlarii intrați de nou în școală.

I. Truțescu

Nr. 17

(1)837 dechem. 30

(Rezoluție) : Este cunoscută silința ce pune acest profesor a-și împlini slujba cu exactitate și i se va trimite mulțumirea Eforiei.

Arh. St. București, M.J.T.R., 6693/1837, f. 61 și 70, orig. La f. 62 lista cărților folosite în școală : f. 63 planul școlii — (anexe).

6

(1)837. Cuvîntarea profesorului Ioan Truțescu ținută la Școala publică din Caracal cu prilejul examenului de încheiere a anului școlar.

Cuvîntul ce s-a zis în Școala publică din Caracal la examenul formal
(1)837

Domnilor !

Sfîrșitul pentru care sîntem adunați astăzi, aici, este ca să fim privitori la cercetarea ce se va face tinerimei școlare la învățăturile ce au urmat în cursul anului ce acum se încheie. Potrivit cu înștiințarea ce să adresă către toți părinții ce-și au fiii lor în această școală, încă de miercuri ce trecu, s-a început examenul

spetial al fiecărui școlar la toate învățăturile în parte, și s-a urmat în toate zilele atît înainte cît și după amiază pînă vineri seara. În acele zile avuăm vreme mai multă, cercetărăm cu d(e)-amărîntul toate înclinările și definițiile lecțiilor, la care ne-am îndeletnicit în cursul anului, iar acum înfățișîndu-se examenului public, prin care se cercetează toate învățăturile urmate peste an, ne vom mîrgini în lucrările noastre a scoate numai cîte 2 școlari din fiecare despărțire a fiecărui clas, și a cerceta numai prințipurile fiecărei învățături în general. Și din această lucrare se va dovedi, atît înaintarea ce a făcut tinerimea școlară, potrivit cu vîrsta și vremea cîtă a urmat în școală, cît și folosul ce dobîndește nația din buna întocmire a școalelor publice, care cu adevărat sînt temelgia cea mai sigură a fericirii ce dorește Nația Română...

Toate ființele însuflețite sînt dorința de-a petrece bine și d(e)-a-și găsi mulțumirea; lumea întregă dorește a fi fericită, dar cu toate acestea sînt foarte puțini aceia ce au aflat drumul acela, pe care umblînd pot să-și fie cu adevărat așa. Puțini sînt cari s-au învrednicit a gusta din mîngăitorul acela pahar!! Pe fericire în zadar o va căuta cineva în bogăție, în zadar o va căuta în slavă, căci acestea nu sînt pentru dînsa o lăcuință statornică. Rezidența acestii zeități cerești fiind odihna și liniștea cugetului, nu se poate dobîndi decît numai prin învățături întemeiate pe prințipuri de religie și morală; pentru că numai acestea povățuiesc pe om cum trebuie să se mulțumească cu soarta sa, cum să-și păstreze ce este al său, făr-a vătămă drepturile altuia, și prin urmare numai acestea îi arată folosul, sau vătămarea ce poate să-i aducă întrebunțarea oricărui minut din viața sa.

Istoriile veacurilor trecute, organizația staturilor vechi și constituția celor de acum dovedesc, cu destule mărturii, că toată fericirea sau ticăloșia națiilor lor a popoarelor du pă fața globului întreg atîrnă mai cu seamă de la creșterea ce se dă tinerimei în viața cea crudă, pe cînd duhul ei este primitor de orice formă ar vrea cineva a-i da. Cu adevărat omul încă de la nașterea sa primește de la natură niște daruri și talente de acelea ce au celelalte viețuitoare; dar pe lingă acestea de nu va dobîndi și o creștere bună care să dezvolte într-însul aceste însușiri cerești, el rămîne însălbăticit, fără nici o calitate de om. afară de aceea a chipului, este un mădular, putred al soțietății și își petrece viața făr-a simți măcar o mulțumire din care ar fi putut gusta dacă duhul său ar fi fost cultivat mai bine.

Cîtă răutate se naște dintr-o creștere rea!

Cîtă ticăloșie aduce omenirii această reptilă înzăcit otrăvitoare. Acest tigrul mai cumplit decît acela al Asiei!! Hiară sălbatică și foarte primejdioasă este omul fără educație bună și fără cunoștințe de religie și de sfintele învățături ale moralului. Natura însă îngrijită pentru fericirea omului după ce a sădit într-însul atîtea daruri prețioase, i-a dat încă și putere și mijloace ca să le desăvîrșească, necerînd alt de la dînsul decît a urma glasului universal, adică: să se silească a le îndrepta pe drumul acela ce le este însemnat și să le aducă în stare a-și putea da rodul pentru care sînt orînduite, Silința. dar și buna întrebunțare a vremii, sînt care fac pe om a se putea numi om, și prin urmare acestea sînt care îi cîștigă și îi asigurază fericirea.

Toți rumânii ce astăzi lăcuiesc în Țara Românească, Transilvania și Moldova sînt cu adevărat strănepoți ai vitejilor romani și aceasta o dovedesc chiar ruinele și monedele ce se găsesc în deosebite locuri ale acestui țînut, și care încă păstrează într-însele un suvenir de slavă în care străluceau acei biruitori ai lumii. Aceste monumente se pare că în tot minutul strigă: „Rumânilor! Desteptați-vă, și vedeți ce lucruri săvîrșeau odată strămoșii voștri, vedeți că ei nu erau nicidecum robi ai neștiinței, citiți Istoriile lor și veți afla că ei nu se supuneau decît numai dreptului cuvînt și că ei știau să prețuiască fiecare lucru după calitatea sa. Nu vă mîhniți însă și nu pierdeți curajul văzînd că ei din atîta slavă au ajuns a se micsora întru atîta, și a se stinge, ca și cînd nu ar fi mai fost niciodată. Ei strălucind, au arătat gradul, pînă la care se poate înălța Duhul omenesc și căzînd v-au dat prilej, ca și voi să puteți arăta că sînteți ceva, și că singuri prin a voastră silință să vă cîștigați o pomenire strălucită ca și aceea a lor“. Cîtă impresie însuflă aceste ruine în sufletele simțitoare, ce fieri fierbinți răvarsă ele, prin aducerea aminte de acei bărbați virtuoși, cu care ne place să ne fălim, numindu-i strămoși ai noștri! Nespusă cu adevărat este bucuria ce simțim cînd putem zice că moșii noștri au făcut cutare și cutare lucru bun. Dar ah! Cîtă mîhnire și rușine trebuie să purtăm atunci cînd noi nu putem sau nu ne silim a arăta în faptă nici măcar un lucru din cîte se zice că au făcut ei!! Toate

lucrurile bune și folositoare pentru omenire și patria noastră își au începutul și ființa lor de la învățătură și aceasta de la sirguintă. Așadar, ca să putem săvârși lucruri vrednice de pomenire și care să ne facă cinste atit nouă cit și urmașilor noștri, trebuie să începem de unde se cuvine, adică: de la a face școale și de la a urma într-inselc, ca să învățăm a cunoaște ce trebuie să facem și de ce să ne păzim.

Çițiva ani sint de cind preamilstiva noastră stăpînire a binevoit a inte-meia școale publice în toate orașele Prințipatului, purtînd încă, și cheltuiala acclora ce se ostinesc a-și împărți învățăturile lor tinerimei rumâne și care cu examenele cele mai potrivite să o povățuiesc pe drumul acela al fericirii. Ingrijirea stă-pînirii și rivna cu care patrioții cei adevărați să întrec a-și face numele nemuritoare, zidind școale pentru luminarea nației, va risipi întunicul ce ne chinuiește de atitea veacuri și va restatornicii lumina cuvîntului, care ca un călăuz credincios ne va povățui în drumul pe care trebuie să umblăm, și prin urmare ne va face vrednici de strămoșii noștri atit de vestiți prin Istoriile națiilor luminate. Mulți proprietari cunoscînd folosul sfintei învățaturi, cu știință și cu dorință de a-și împărtași talentele lor și altora, cu-n cuvînt toată Țara Românească este pusă pe un drum de înaintare, și toate ne vestesc un viitor fericit. Aici cu părere de rău trebuie să mărturisim că multe orașe poate mai puțin impopulate astăzi au încăperi de școală după cum se cade; iar Romanau, județul ce poartă numele nației și care prin ruinele ce are încă păstrează în sine dulcea aducere aminte de slava strămoșească, a rămas încă și astăzi tot după cum era mai înainte... Cu adevărat în anul trecut se auzea vorbindu-se pentru facerea unei încăperi de școală potrivită cu populația orașului și cu trebuința obștească, dar fiindcă zice-riile acestea nu erau întemeiate pe o hotărîre statornică, s-au pierdut îndată după ivirea lor; anul au trecut și noi încă nu văzurăm mișcîndu-se nimic în pricina aceasta. Nu, domnilor, nu, el n-au rămas cu nimic mai în urmă, căci eu știu dorința ce aveți pentru înfrumusețarea orașului d(e) a-l împodobi cu zidiri publice, și sint sigur că dumneavoastră o veți dobîndi și în faptă prin înființarea unei încăperi de școală, care să vă facă numele nemuritoare, și care să vă cîș-tige mii de mulțumiri, din partea acclora ce vor împărtași din această bunătate, fie!! fie!! fie!!

Prea iubiților mei tineri școlari!

Toate lucrurile sau faptele noastre, de orice calitate ar fi, urmează negreșit a-și dobîndi răsplătirea cea cuviincioasă, sau mai curînd, sau mai tîrziu, de nici o faptă bună nu se poate răsplăti, decît numai cu asemenea, precum și din po-trivă. Așa. Dumneavoastră cari în cursul anului școlastic, urmînd după cuviință toate datoriile școlare, priviți acum cu băgare de seamă împrejuru-vă, și vedeți că astăzi este ziua în care vi se încoronează ostenclele cu laude-și daruri, din partea cinstitului public, care cu nerăbdare așteaptă să auză de la dumneavoastră răspunsuri potrivite la întrebările ce vi se vor face. Părintii, rudenile și toți prietenii au alergat ca să se împărtașească din bucuria ce veți simți astăzi cu toți aceia cari v-ați purtat bine și cu silință.

După făgăduiala ce vă dedei încă la începutul anului, iată, cu arăt de față numele celor silitori din fiecare clas.

(Urmează numele a 7 elevi din cl. I, 15 din a II-a și 4 din a III-a).

Pe mulți poate li va prinde mirarea, cum dintr-un număr de școlari aproape d(e)-o sută, de-abia cîteva nume se arată de silitori; iar pentru cei mai mulți se vede o adîncă tăcere. Ca să se deslușească mai bine asupra aceștii pricini, n-au decît să cotească înștiințările din fiecare simbătă, și acolo vor găsi o do-vadă destul de temeinică. Fraților! Eu am nădejdea că la anul viitor vă veți sili încă și mai bine și, împlinindu-vă toți datoriile cu rivnă cuviincioasă, vă făgă-duiesc că atunci cu bucurie voi citi catalogul întreg, ca să auză toți părinții lauda ce se dă fiilor dumnealor. Fiți dar silitori la învățătură căci pe lîngă bucuria ce veți prîtinui părinților și prietenilor, cîștigîndu-vă încă și un nume de școlar vrednic, și cu purtări bune, și atunci puteți fi siguri că toată lumea vă va bine-cuvînta.

I. Trușescu

7

1838 februarie 4, Ruși de Vede. Raportul lui Alecsie Popovici, profesorul public din Roșiori de Vede, către Eforia Școlilor în legătură cu faptul că autoritățile locale nu-l ajută pentru repararea stricăciunilor pricinuite de cutremur.

Cinstitei Eforii a Școalelor Naționale ;

Am cinstea a face cunoscut Cinstitei Eforii că îndată după întimplarea cutremurului a doua zi m-am adresat către autoritatea locală pentru meremetul stricăciunii la școala publică d-aici și tocma s-a-ntimplat să fie aici cu prilejul comisiei însuși prezidentul Comitetului de instrucție dumnealui slugerul Mihalache Rahtivanu, ocîrmuitorul județului, la care ducîndu-mă cu cuvinte dojenitoare m-a scos afară din odaie zicînd: „ce vii la mine ? nu veni ! eusint om străin, azi aici, mîine în Zimnicea, du-te la boierii pămînteni d-aici să-ți faci școală, că lor le trebuie (adică : la mădularile comitetului dumnealui crucer Ioan Berendei, și pitarul Petre Constantinescu) că eu destul v-am făcut și nici o mulțumită n-am văzut, să mă fi dat și pe mine în gazete, ca pe alții, că văz pe toți ocîrmuitorii prin gazete, numai eu nu sint”. Așa primind acest răspuns m-am adresat către Cinstitul Comitet de instrucție în pricina aceasta și trimițînd raportul cu un monitor la dumnealui crucerul Ioniță Berendei, a doua zi m-am dus eu în persoană la dumnealui ca să-l rog să silească a se drege cele stricate, care mi-a zis : că nu știe ce s-a făcut acel raport, și să mă duc la ocîrmuitor să facă el ; așa văzînd am făcut de nou alt raport către Comitetul de instrucție și l-am dat eu însumi în mîna celui alt mădular al Comitetului dumnealui pitarul Petre Constantinescu rugîndu-l ca să mijlocească a se drege cele stricate pe care l-am și poftit a veni la școală spre a vedea cele stricate, care mi-a zis : eu să-mi las copiii și casa mea ? și să mă duc la școală ? ferească Dumnezeu ! Du-te la ocîrmuitor ori la Berendei, să-ți facă, că el are dorobanți, la el sint banii școlii, dacă or mai fi, eu o să mă întinz cu raport către ocîrmuitorul, că altă putere n-am. Eu îi zisei : dumneata mă trimiți la ocîrmuitor, el mă trimite la dumneavoastră și nici o treabă nu faceți. Eu sint silit să raportuesc Cinstitei Eforii, pe urmă iarăși ducîndu-mă la ocîrmuitor m-am dus cu dînsul la Berendei, care întrebîndu-l : „mai sint ceva bani d-ai școlii la dînsul ?” a răspuns acela că mai sint prea puținei ; i-a zis ocîrmuitorul că în dimineața viitoare să-i dea socoteală ce bani mai are școala și pînă n-a pleca să dea bani dumnealui pitarul ca să se dreagă cele stricate la școală, însărcinînd pe plicerul orașului a săvîrși această treabă ; ocîrmuitorul a plecat la Zimnicea, Berendei la București și parale n-a lăsat după cum le-a fost vorba ; plicerul este un ticălos, a adus un zidar și în două zile a făcut numai coșul la soba odăii mele, că eu mă mutasem în oraș cu locuința, și șezînd o săptămînă am plătit 5 lei chiria casei, pe urmă m-am mutat iarăși în odaia mea în școală, și aci lăcuiesc tot într-o odaie împreună cu slugile, mai rugîndu-mă de plicer ca să silească a se drege și în sală și soba în odaia slugii fiind și cuhnea căzută, mi-a răspuns : „domnul profesor dacă are bani să facă, că eu n-am !” și a mai făcut un cat la o sobă numai în sală și l-a lăsat neterminat, și asa în această stare se află toate dărămate pînă azi. Eu văzînd că de nicăieri nici un ajutor nu pociu dobîndi am dat foc la acea sobă în sală, și ca să nu șază copiii pe drumuri am pornit învățăturile, sala a fost închisă de la 12 pînă la 31 ianuarie și aceasta este pricina lipsei școlarilor de la învățătură ce se vede în catalogul ce aici îl trimit pe ianuarie. Mai în scurt toate nu le-am putut afla, căci ei tînuiesc de mine, însă atîta știu : că Cinstita Epitropie a mănăstirii Sf. Spiridon d-aici a dăruit cel puțin, dacă nu mai mult, 2 000 adică : lei două miș la școala publică d-aici și banii intrînd în mîna ocîrmuitorului acela i-a dat cuseru-so Berendei cu dobîndă, și cheltuînd oareșice dintr-înșii pe seama școlii (afară de acele 17 000 lei ce au dat orășanii la clădirea școlii și tot nu s-a făcut lucru zdravăn) se vede treaba că aceștia i-a cheltuit banii și n-are cine le cere socoteala și școala șade dărîmată, și nimeni n-o drege, aceasta după datorie-mi raportuesc.

Profesor public
Alecsie Popovici

Nr. 4
1838 febr. 4
Raport
Ruși de Vede

(Rezoluție) : Se vede că domnul ocirmuitor al acestui județ nu știe că în îndatoririle ce sînt puse asupra slujirii dumisale este și îngrijirea școlii una din cele mai de căpetenie. De aceea să se dea în cunoștință Cinstitei Vornicii această lipsă a domnului ocirmuitor ca să i se arate mai cu dinadinsul că îngrijirea ce trebuie să aibă pentru școala publică nu se cere ca o facere de bine din partea dumnealui, ci ca o neapărată datorie.

Arh. St. București, M.I.T.R., 6707/1837, f. 73 și 85, orig.

8

(1)838 iunie 23. Raportul lui Ion Trușescu, profesorul Școlii publice din Caracal, către Eforia Școlilor Naționale privind organizarea învățămîntului în satele acestui județ.

Cinstitei Eforii a Școalelor Naționale Profesorul Școlii publice din Caracal

Candidații de dascăli pentru sate au început a se strînge din fiecare sat cîte unul și de la 14 alc aceștia în fiecare zi primesc cîte cîțiva : pînă acum numărul celor priimiți este optzeci, dar nădăjduiesc că în puține zile va trece peste o sută, și îndată ce se va isprăvi priimirea, cu cîinste voi trimite Cinstitei Eforii catalog de numele lor și al satelor. Din care și la care sînt orînduiți a fi dascăli în viitor. După coprinderea instrucției Cinstitei Eforii cu nr. 470 subînsemnatul face rugăciune a i se trimite Caligrafiei, Aritmeticii și Catehismului deocamdată din fiecare cîte o sută, binevoind a-mi arăta încă dacă Catehismul urmează neapărat a se învăța pe din afară, și Aritmetica cu numere frîngerose care este cam greu pentru unii ca dinșii.

Acești candidați pînă aci mai toți au fost țircovnici la bisericile din satele lor și prin urmare ei sînt toți oameni în vîrstă, însă cu foarte puțină știință la ceea ce se ating de datoria postului ce ocupă. D(e)-abia pot să citească, să cînte neregulat și să însemneze literele, iar aritmetică și catehism firește nici unul nu știe. Ei mă tot întrebă de lecțiile ce au să învețe, și de vreme cîtă au să șază la școală și temîndu-mă ca nu cumva pîrîndu-li-se multe să se desgusteze, și să părăsească școala, le zic : că n-au decît să-și îndrepteze cetirea și oareș-ce scrișoarea care toate se pot săvîrși într-o lună sau în două.

După ce voiu primi cărțile de mai sus, voi înainta una cîte una, fără a se simți greutate la învățătura lor, voiu jertvi chiar și vacanța întregă, numai ca să pociu ajunge la sfîrșitul scop, propus de Cinstita Eforie, ca să se întemeieze școale chiar și prin sate.

Încăperea școlii însă nu este îndestul de mare ca să poată urma candidații împreună cu școlari ; trebuința cere a se face clas deosebit, împărțindu-se tot după metodel prescise, și orînduindu-se monitori dintre școlari. Candidații se strîng la școală atît înainte cît și după amiază cu 2 ceasuri mai nainte de a veni școlarii, și unii intră în bănci ca să scrie pe table de piatră pînă ce alții silabisesc la cercuri, și dimpotrivă. După ce s-au strîns școlarii, iasă candidații în curte, încep a face aritmetică sau cîntă cu cîntărețul orînduit cu plată peste tot hotărîită, cîte un lou de la cel ce mai știe, și cîte 2 de la cel ce nu prea știe.

I. Trușescu

Nr. 18

(1)838 iunie 23

(Rezoluție) : Cu mulțumire va fi primită deosebita osteneală ce domnul profesor va face pentru deprinderea candidaților de învățători la învățatură.

Să se întrebe domnul profesor cui are Eforia a mulțumi pentru facerea de bine cu înlesnirea ce ne scrie că se dă la învățătura de cîntări, plătindu-se un dascăl într-adins pentru aceasta.

Arh. St. București, M.I.T.R., 6693/1837, f. 87 și 90, orig.

9

1838 noiembrie 16, Văleni de Munte. Raportul lui David Almășanu, profesorul Școlii normale din Văleni de Munte, către Eforia Școlilor Naționale despre intervenția proprietăreșii satului Babii Anii pentru schimbarea candidatului de învățător numit mai înainte.

Cinstitei Eforii a Școalelor Naționale
Profesorul Școlii normale din Văleni de Munte.

Văzînd că Cinstita Subcîrmuire a plășii Cîmpului prin oțnoșenia sa aici în original cu plecăciune alăturată mă îndatorează ca pe Stanciu Necolae Popescu ce înainte de aceasta cu o lună de zile pe lingă legale instrumenturi a fost priimit la cursul de învățătură să-l depărtez de la școală, și în locul lui întru ascîminarea poruncii Cinstitei ocîrmuirii întemeiată pã reclamația medelniceresii Sultanii Fălcăianca, proprietăreșii satului Babii Anii, să primesc pã Ioan Băiatul ce mie mi se pare un lucru extraordinar și neîncăpător cu duhul Regulamentului organic ce acolo arată că școalele numai un legiuit forum pe Eforie singură s-o cunoască; de aceea nu lipsesc pricina aceasta a o așterne Cinstitei Eforii, și pentru desăvîrșita ei hotărîre, ce pentru îndreptarea mea la asemenea întîmplare îmi va sluji și drept ținozură următoare a le adăoga, ca de vreme ce reclamatul candidat este primit la învățătură pe lingă legiuite documenturi doveditoare de glasul unui sat întreg, căruia nu puțină vătămăre i s-ar face prin priimirea reclamației proprietăreșii ca unui glas singur, împotriva dreptului sătenilor izvoritor din obligația clădirii școlii, plata lefii și a birului candidatului, să rămîie tot reclamatul, mai virtos și pentru aceea; că pe de o parte dă semne bune de înaintare, iar pe de altă parte fiindcă este venit la școală mai de mult, pe lingă el militează și această axiomă juridică, Qui prior tempore, potior jure. Dreptul urează celui mai din vreme.

D. Almășanu

Nr. 58
A. 1838 noembr. 16
Văleni de Munte.

(Rezoluție): Dreptul alegerii învățătorilor este dat numai Eforiei și de la aceasta încredințat profesorilor școalelor normale, rămîie dar la chipzuirea domnului profesor să aleagă care dintr-acei doi candidați este mai destoinic a împlini slujba ce se cere și pã acela să-l hotărască a fi învățător la satul Baba Ioana.

Arh. St. București, M.I.T.R., 6701/1837 f. 162 orig.

10

(1)839 ianuarie 5. Raportul lui Ioan Trușescu, profesorul Școlii normale din Caracal, către Eforia Școlilor Naționale prin care solicită aprobare pentru deplasarea prin toate satele județului pentru a povățui pe locuitori să trimită copiii la învățătură și să verifice felul în care candidații și revizorii își fac datoria.

Cinstitei Eforii a Școalelor Naționale
Profesorul Școlii normale din Caracal

Intemeierea școalelor comunale în patria noastră este un lucru cu totul nou, lăcuiorii săteni își fac feluri de închipuiri greșite, asupra acestui așezămînt sînt, și prin urmare cea mai mare parte dintr-înșii nu vor să-și dea copiii la școală.

Subînsemnatul pãtruns de dragoste (pentru) conaționaliștii săi, cu plăcere se făgăduiește a face jertvă prin care dacă nu va folosi, cel puțin nu vatămă nimic. Cu toate că după porunca Cin(stitei) Eforii de sub nr. 852 s-au orînduit revizori cari să cerceteze adeseori școalele comunale, dar acum la început subînsemnatul socotesc de neapărată trebuință și mă făgăduiesc a merge eu însumi prin toate satele, unde sînt deschise școale, ca să povățuiesc pe locuitori, făcîndu-i cu cuvînt, să înțeleagă că școalelor du prin sate sînt chiar pentru binele lor, și să cercetez dacă candidații și revizorii urmează după cum sînt îndatorați.

În zilele ce voi întrebuița la cercetarea școalelor comunale eu voi lăsa în Școala Normală cu care sint însărcinat, locțiitor destoinic a împlini toate datoriile, cu cea exactitate ca și cînd aș fi eu însumi, și de va face trebuință sint gata a pune această întreprindere și în cunoștința Cînstitului Comitet de instrucție care va înștiința Cînstita Eforie atît ziua în care am plecat, în care m-am întors, cît și rezultatul ce se va dobîndi dintr-aceasta.

Dacă Cînstita Eforie va binevoi a priimi de bună plecata aceasta propunere, subînsemnatul se roagă a i se da voie să o puie în lucrare, iar de cumva s-ar întîmpla să fie dimpotrivă, cu supunere se roagă ca Cînstita Eforie să binevoiască a-i da iertare pentru îndrăzneța sa.

Nr. 3

(1)839 ianuarie 5

I. Truțescu

(Rezoluție): Cu mulțumire se vede rîvna cu care domnul profesor se străduiește pentru bună întemeiere a școalelor comunale. Adevărat foarte de trebuință este ca se face cite o vizitație pe la școalele de prin sate și de însuși profesorul.

De aceea oricînd domnul profesor va putea să îndeplinească și această trebuință fără de a se precurma învățătura din Școala normală. Eforia va primi cu mulțumire această jertvă, însă domnul profesor va înștiința atunci de ziua plecării și de ziua întoarcerii atît Eforia cît și Comitetul de inspecție.

Pentru aceasta se vor face circulare către toți profesorii, că oricînd vor socoti de trebuință și vor avea mijloc de a lăsa înlociitor la Școala normală vor putea să facă vizitație pe la unele școale comunale, însă pîzînd orînduiala ce se zice mai sus.

Arh. St. București, M.I.T.R., 6693/1837, f. 159 și 252 orig.

11

(1)839 mai 5, Focșani. Raportul lui Alexandru Fortunatu, profesorul Școlii normale din Focșani, către Eforia Școlilor Naționale privind constatările făcute cu prilejul inspecției școlilor sătești propunînd că pe viitor să nu se mai numească preoți, logofeți și chiar paracliseri fără a dovedi că au urmat cursurile Școlii normale.

Către Cînstita Eforie a Școalelor Naționale

Profesorul Școlii normale din Focșani

Raport

După trebuința ce era de a mă porni spre revizia școalelor prin unile sate dintr-acest județ, precum s-a încunoștințat Cînstitei Eforii cu raportul nr. 186, am și pășit la această îndatorire cercetînd mai întîi prin toate satele plășii orașului despre materialul ce s-ar fi adunat pentru clădirea școalelor, despre răspunderea acelor doi lei și a chilelor de bucate ce să cădea a se da fiecăruia candidat pe anul încetat și aflînd că unii dintr-înșii nici pînă acum n-au luat de la sate dreptul lor și că la nici un sat nu s-a făcut pregătirea materială pentru școală, am supus aceasta neîngrijre la Cînstirea Ocîrmuire spre îndreptare. De aici pornindu-mă în plasa Margini de Jos am văzut că acea suptocîrmuire stă și în mai mare nelucrare, căci pe lîngă neurmarea celor mai sus arătate din cealaltă plasă, apoi de aici nici candidații pînă acum nu s-au pornit toți în Școala normală spre învățatură. Asemenea, și încă și mai tristă amortîre și răceală s-a văzut în plasa Rîmniceului de Jos pe unde, deși a dat Cînstita Ocîrmuire îndestule porunci tot nu s-au făcut urmare, căci nici candidaților nu li s-au plătit, nici vreo pregătire pentru clădirea școalelor nu s-au făcut și nici chiar candidații pînă la sosirea mea acolo nu s-au porniseră, ba încă și acum stau unii în odihnă pe la casele lor; asemenea și cite hirtii se trimiteau din partea Școlii normale prin acea suptocîrmuire ca să le dea în primire învățătorului preparant de acolo și vice versa unele să pierdeau, altele se despecetluiau, iar altele nu s-au trimiteau la vreme, pretinzînd că domnul suptocîrmuitor ca preparantul să le tremiță prin învățătorii săi iar nu prin acea suptocîrmuire, deosebit de aceasta din alăturatele sate Matacu și Plopi Noi nu s-a trimis nicidecum candidat la învățatură.

Am cinste a deosebi prin aceasta pe domnul suptocirmuitorul plășii Gra-diștii care este cel mai silitor și zelos asupra școalelor și care n-a dat niciodată pricină de reclamație profesorului că nu și-ar fi împlinit cu cinste îndatoririle puse asupra-i, în toată vremea a îngrijit ca un părinte pentru candidații clasei sale, și de multe ori ca să nu-și piarză candidații vremea plimbându-se pe acasă supt cuvînt că n-ar avea de cheltuială i-au ajutat cu bani din leafa dumnealui pînă cînd să-i scoată de la lăcuitori, asemenea și de materialul pentru școale a făcut din vreme pregătire încît după mărturisirea dumnealui este gata a începe clădirea școalelor prin sate îndată ce vor isprăvi oamenii de arat.

S-a mai făcut și altă băgare de seamă; sînt și unii preoți care au copii deștepți și buni de talent, și dacă aceștia s-ar supune la învățăturile școlii normale ar putea să iasă cu vreme și învățători buni și preoți vrednici și logofeți destoinici pentru sate, dar fiindcă ei cred că și pe viitor se va urma ca și mai înainte precugetînd că fiii dumnealor vor putea îmbrățișa și fără învățăturile școlii normale această carieră, nu voiesc a-i trimite aici la școală spre învățatură, ba încă și chiar pe hotărîutul lor fiu de învățător voiesc a-l scoate din această slujbă cu socotință mai sus arătată împiedecînd prin aceasta și înaintarea școalelor și înlesnirea care ar avea Cînstița stăpinire de la asemenea oameni la publicarea poruncilor prin sate și la îndeplinirea trebuințelor sătești, cînd ar învăța carte regulată acei copii. Astăzi se află pe cîte șase sate numai un logofăt și aceasta este pricina de să zăbovește foarte mult punerea în lucrare a vreunii porunci grabnice sau a vreunii trebi sătești, fiindcă cînd se trimite cîte o poruncă nu să găsește nimini în sat ca să o citească lăcuitorilor, și ei fără de a avea vreun folos de la logofătul atîtor sate, sînt siliți a-i plăti leafa pe deplin.

Drept aceea spre mai bună statornicire a învățătorilor prin sate și a bunei petreceri a lăcuitorilor săteni, am socotit de cuviință ca să supui cu plecăciune această la punerea la cale a Cînstiței Eforii ca să nu mai aibă altul voie de a lua asemenea slujbe pe viitorime nu numai de preot și logofăt dar nici măcar de paracliser fără a avea hîrtie la mînă că au urmat cîtăva vreme în școala normală mai multă sau mai puțină după trebuința slujbei sale căci cu chipul acesta să vor întoarce a veni cu toți la școală de voie și fără de dorobanț.

Deosebit de aceasta folosul ce va izvorî dintru asemenea urmare va fi netăgăduit, pentru ca dacă și preoți și logofeți vor avea o formă scrisă nu să vor mai categorisi unii pe alții hulind noile învățături, ci mai virtos să vor uni și unii și alții de a îndemna pe norod la îmbrățișarea frumoaselor întocmiri. S-a mai observat încă și aceasta că mulți tineri care după ce au învățat în școală scrisoare regulată intrînd la cancelarie leapadă slova cea bună și îmbrățișează iar pe cea neregulată și apoi rămîn nici cu una nici cu alta; de aceea plecat rog pe Cînstița Eforie să binevoiască a face și întru aceasta cuviincioasă îndreptare, ca să nu mai suferă dregători pe tinerii care au învățat a scrie frumos ca să schimbe scrisoarea lor regulată în aceea aruncată și schimonosită.

Nr. 189

A. Fortunatî

(1)839 mai 5

Focșani

(Rezoluție): La delă

Arh. St. București, M.I.T.R. 6587/1832 vol. III, f. 375 și 377, orig.

R É S U M É

Une grande contribution à la création de l'enseignement roumain moderne, dès le deuxième quart du siècle passé ont eu les professeurs venus d'au delà des monts, aussi bien en Moldavie qu'en Valachie.

Préoccupé par la connaissance dans les moindres détails de l'histoire de notre enseignement, l'auteur publie dans le groupement présent un certain nombre de documents inédits concernant l'activité des professeurs Florian Aron, Dionisie Romano, Gheorghe /Ardeleanu/ Alecsie Popovici, Ioan Maiorescu, Ioan Truțescu, David Almășanu, Alexandru Fortunatu, Constantin Lecca, Zaharia Boerescu, Dimitrie Pizo și Ioan Codrea dans les plus importantes villes situées au sud des Karpathes.

Les documents contiennent des informations sur l'organisation de l'enseignement, les difficultés éprouvées à cause de l'absence des salles de classe et du matériel didactique, la méthode lancasterienne pour l'étude, la qualité de l'enseig-

nement et des examens de fin d'année, les dommages causés par toute sorte de calamités naturelles, les abus commis par les autorités locales ou par les propriétaires, la nomination des inspecteurs et l'inspection des écoles des villages, l'activité des candidats pour l'enseignement tout comme la publication de certains ouvrages avec l'appui de l'„Eforia“ des Ecoles Nationales.

PRÉCIS

In the contribution to the fornding of the Romanian modern education, beginning with the second quarter of the last century, a main rôle had the teachers that came, across the mountains, in Moldavia and especially in Wallachia.

Concerned in the detailed knowledge of the history of Romanian education, the author publishes in the present article a lot of unpublished records relating to the activity, in the most important towns on the south of the Carpathians, of the following teachers: Florian Aaron, Dionisie Romano, Gheorghe /Ardeleanu/ Alecsie Popovici, Ioan Maiorescu, Ioan Trușescu, David Almășanu, Alexandru Fortunatu, Constantin Lecca, Zaharia Boerescu, Dimitrie Pizo and Ioan Codrea.

The records include information as regards organization of education, the difficulties met with owing to the lack of school premises and of didactic material, Lancaster method of teaching, quality of learning and of the yearly exams, damages caused by various natural calamities, abuses of local authorities or by owners, appointment of school inspectors and inspection of the village schools, activity of schoolmaster candidates as well as publishing of some works with the aid of the Ephors of the National Schools.